

Fundacja
Dorastaj z Nami

SŁUŻBY PUBLICZNE W OBLICZU RYZYKA ZAWODOWEGO

Spółeczny odbiór funkcjonowania służb publicznych
oraz działań na rzecz wsparcia funkcjonariuszy i ich rodzin

SKRÓT SPRAWOZDANIA Z BADAŃ IŁOŚCIOWYCH I JAKOŚCIOWYCH

Szanowni Państwo!

Fundacja Dorastaj z Nami, organizacja pozarządowa, którą bardzo dobrze Państwo znają, od ponad dziesięciu lat działa na rzecz pomocy dzieciom strażaków, ratowników górskich, żołnierzy, policjantów oraz pracowników ochrony zdrowia walczących z COVID-19.

Głównym celem działania Fundacji jest długotrwałe wspieranie dzieci w okresie ich edukacji. Jednak drugim, nie mniej ważnym zadaniem Fundacji Dorastaj z Nami jest budowanie etosu służby publicznej. Antyterroryści, strażacy, żołnierze, policjanci oraz pracownicy medyczni walczący z COVID-19 to cisi bohaterowie naszej codzienności. Misją Fundacji jest wzmocnienie szacunku dla ich pracy, poświęcenia i odwagi. W tym celu Fundacja cyklicznie organizuje ogólnopolskie kampanie społeczne, debaty i wystawy, z których najważniejsze to „Dla Ciebie zginął żołnierz, strażak, policjant, a dla mnie tata” oraz „Dorastam z Wami”.

Rozszerzając zakres swoich działań, w 2021 roku Fundacja Dorastaj z Nami zdecydowała się rozpocząć program badań społecznych. Jego głównym celem ma być lepsze poznanie grupy zawodowej, którą zajmuje się Fundacja, a co za tym idzie, umiejętność skutecznego odpowiadania na jej potrzeby. Równocześnie, w trakcie badań, nie mniej istotne stało się pozyskanie jak najszerszej wiedzy dotyczącej znajomości służb publicznych w Polsce oraz zmierzenie poziomu zaufania do nich. Fundacja pragnęła także dowiedzieć się, jak społeczeństwo postrzega segment organizacji pozarządowych oraz czy jest gotowe do pomagania, szczególnie grupie, którą na co dzień zajmuje się Fundacja Dorastaj z Nami.

Na zlecenie Fundacji badania przeprowadziła agencja badawcza Minds & Roses. Były to badania zrealizowane wraz z przedstawicielami służb publicznych – policjantami, ratownikami medycznymi, strażakami i żołnierzami, a także członkami ich rodzin (były to pogłębione wywiady indywidualne IDI) – oraz badania sondażowe zrealizowane metodą ankiety internetowej na panelu badawczym (próbę wynosiła 502 osoby, wśród użytkowników internetu w wieku minimum 18 lat). Badania powstały dzięki wsparciu firm Orange Polska i Boeing.

Służby publiczne w opiniach społeczeństwa

Obraz służb publicznych i mundurowych w społeczeństwie kształtowany jest przez wiele czynników, w związku z czym nie jest jednoznaczny.

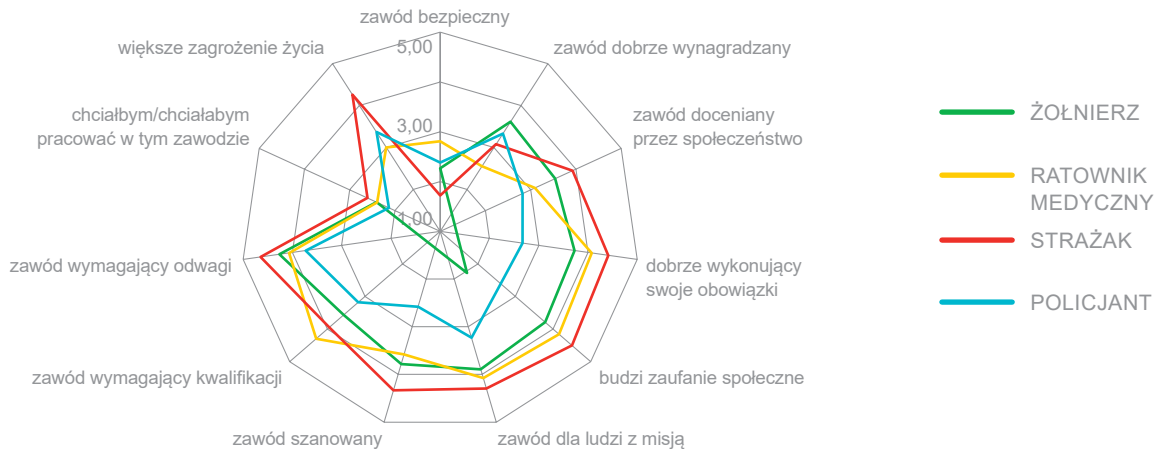
Z przeprowadzonych badań wynika, że kontakty z przedstawicielami służb publicznych nie są rzadkie. Jednocześnie jednak im częstsze kontakty (np. z ratownikiem medycznym, a zwłaszcza policjantem), tym mniej korzystna ich ocena. Natomiast ci nieliczni badani, którzy mieli bezpośrednią styczność z żołnierzem lub strażakiem, oceniają sytuację bezpośredniej relacji zdecydowanie lepiej.

Podsumowując, można stwierdzić, że postrzeganie profesji strażaka i żołnierza jest zbudowane na pozytywnych stereotypach przy relatywnie małym wpływie osobistych kontaktów. Z kolei za nieco mniej korzystny wizerunek policjanta odpowiadają negatywne stereotypy oraz doświadczenia (szczególnie te trudne, w 2021 roku były to głównie strajki kobiet oraz interwencje związane z przestrzeganiem „przepisów covidowych”), a w przypadku ratownika medycznego pozytywne oddziaływanie korzystnego stereotypu bywa osłabiane przez ambiwalentne doświadczenia relacji i kontaktów z przedstawicielami tego zawodu.

Równocześnie badania dostarczają wielu informacji o cechach przypisywanych przedstawicielom czterech głównych zawodów służb publicznych. Po pierwsze, zdaniem ankietowanych wszystkie wymagają odwagi, a po drugie, badani raczej nie chcieliby pracować w żadnym z nich. Choć zawód strażaka budzi największą pozytywnych skojarzeń, to na podobnych poziomach korzystne charakterystyki, takie jak: docenienie, szacunek i zaufanie społeczne, poczucie misji oraz profesjonalizm, są przypisywane także ratownikom medycznym i żołnierzom. Spośród czterech porównywanych grup to ci pierwsi najczęściej są kojarzeni

➔ z wysokim poziomem kwalifikacji zawodowych i relatywnym bezpieczeństwem wykonywanej pracy, a druzy, razem z policjantami – z wysokimi wynagrodzeniami. Strażacy są także postrzegani jako podejmujący w pracy największe ryzyko.

*Średnie arytmetyczne z przyznanych ocen, wartość maksymalna = 5.

Analizując fenomen zróżnicowania ocen, zaufania i treści stereotypów dotyczących poszczególnych grup, w tym pojawiających się sygnałów negatywnych, nie można zapominać o bardzo ważnym elemencie, czyli o wyrażanym przez przytłaczającą większość badanych przekonaniu, iż służby publiczne są konieczne do normalnego funkcjonowania państwa, są potrzebne i realizują swoje zadania w sposób satysfakcjonujący. O pozytywnym nastawieniu do służb publicznych świadczy również to, że jedynie 30% badanych (odsetek ten odnosi się do policji) nie chciałoby, aby ich dzieci podjęły tego typu pracę. W przypadku innych służb publicznych akceptacja dla hipotetycznej kariery zawodowej dziecka jest wyższa.

Funkcjonowanie społeczne i życie rodzinne funkcjonariuszy oraz pracowników służb publicznych

Dla pracowników i funkcjonariuszy służb publicznych rodzina jest bardzo ważnym punktem odniesienia. Dużą rolę odgrywają tu współmałżonkowie, którzy z uwagi na dyspozycyjność żołnierzy, policjantów, strażaków i ratowników medycznych przejmują na siebie znaczną część domowych obowiązków, zwłaszcza obowiązki związane z wychowaniem dzieci.

Rodziny pracowników i funkcjonariuszy są niewątpliwie narażone na dodatkowy stres. Wynika on przede wszystkim ze specyfiki wykonywanych zawodów. Konieczność dyspozycyjności, brak przewidywalności i możliwości zaplanowania życia prywatnego, a także stres i zmęczenie, są dla tych rodzin dużymi wyzwaniami.

W tym kontekście szczególnie istotne jawią się kompetencje i umiejętności radzenia sobie ze stresem i kryzysami. Niestety w większości przypadków badani próbują sobie z tymi wyzwaniami radzić bez należytego wsparcia psychologicznego. O ryzyku związanym z pracą w domu się nie mówi albo się je bagatelizuje. Powstające w ten sposób blokady w komunikowaniu trudnych emocji sprzyjają narastaniu napięć. Może to prowadzić do zaburzeń dobrostanu psychicznego zarówno wśród pracowników i funkcjonariuszy, jak i członków ich rodzin. W związku z tym rola pomocy psychologicznej dla całej rodziny wydaje się szczególnie ważna.

Postawy społeczne wobec działań wspierających pracowników i funkcjonariuszy służb publicznych oraz ich rodziny

Z przeprowadzonych badań wynika jednoznacznie, że empatia i pomoc innym ludziom są cechami, które przeważają wśród badanych. Jednak działania charytatywne na rzecz fundacji, stowarzyszeń, projektów społecznych i akcji pomocowych w praktyce życia codziennego sprowadzają się najczęściej do jednorazowego wsparcia finansowego lub przekazywania jednego procentu podatku organizacjom pozarządowym. Jedynie 3% badanych w ciągu ostatniego roku brało udział w wolontariacie, a 7% dokonywało regularnych wpłat na cele pomocowe. Tylko co dziesiąta badana osoba stwierdziła, że nigdy nie wspierała organizacji ani akcji pomocowych w żaden sposób. Jednocześnie jako główna przyczyna takiej sytuacji podawany był brak pieniędzy.

Motywacje działań charytatywnych zdaniem większości respondentów mają charakter altruistyczny i obejmują rzeczywistą potrzebę pomocy innym. Potrzeba ta jest jednak ograniczona po pierwsze, własną wygodą (ludzie pomagają głównie wtedy, kiedy nie jest to dla nich zbyt obciążające), a po drugie, oczekiwaniem wzajemności – jeśli ja pomogę teraz, to kiedyś być może ktoś pomoże mnie. Jedynie mniejszość postrzega motywacje pomocowe jako rezultat wyrachowania lub chęci osiągnięcia osobistych, egoistycznych celów poprzez „falszywe” zaangażowanie.

Ponad dwie trzecie respondentów jest przekonanych, że organizacje, fundacje oraz stowarzyszenia wyręczają państwo i instytucje publiczne, które nie radzą sobie z dystrybucją pomocy dla potrzebujących. Jednocześnie większość respondentów podkreśla, że w kontekście budowania pozytywnego wizerunku pozarządowego sektora pomocowego niezwykle ważna jest pełna jasność i transparentność wszelkich rozliczeń finansowych.

Formy wsparcia funkcjonariuszy i pracowników służb publicznych oraz ich rodzin – rola organizacji pozarządowych

Wyniki badań wyraźnie pokazują, że ankietowani najchętniej wspierają działania na rzecz dzieci. Zarówno tych ciężko chorych, jak i osieroconych. W drugim przypadku respondenci nie wyróżniają w sposób szczególny – jako grupy zasługującej na wyjątkowe wsparcie – dzieci, których rodzice (pracownicy lub funkcjonariusze służb publicznych) zginęli na służbie.

Badani znacząco częściej (dwie trzecie ogółu) chcieliby wspierać organizacje pozarządowe działające na rzecz strażaków oraz pracowników medycznych (i ich rodzin), nieco rzadziej na rzecz żołnierzy (i ich rodzin) – blisko połowa, a najrzadziej na rzecz policjantów (i ich rodzin) – mniej niż jedna trzecia badanych. Jednocześnie zdecydowana większość respondentów deklaruje swoje zaangażowanie oraz wsparcie na rzecz dzieci i rodzin funkcjonariuszy oraz pracowników służb publicznych, którzy polegli na służbie, lub takiej pomocy nie wyklucza. Trzy czwarte ankietowanych uważa, że istnieje potrzeba działalności organizacji pozarządowych wspierających dzieci i rodziny funkcjonariuszy lub pracowników służb publicznych poległych albo poszkodowanych w trakcie pracy.